

REPREZENTĂRI ALE ROMÂNILOR ÎN OPERA LUI EMIL CIORAN

PETRE DIN

Grupul Școlar Industrial Construcții de Mașini Mârșa – Avrig
Liceul Teoretic „Gheorghe Lazăr” Avrig, județul Sibiu
petre_din@yahoo.com

Cuvinte cheie: Emil Cioran, istorie vegetativă, scepticism, fatalism, regim dictatorial

Mots clé: Emil Cioran, histoire végétatifs, le scepticisme, le fatalisme, régime autoritaire

Emil Cioran oferă cea mai articulată imagine a românilor ca stigmat, începând de la demontarea miturilor naționale, a momentelor importante ale istoriei românilor și lansând provocări la adresa specificului național. Vehemența acuzelor sale se opresc asupra istoriei românilor vegetativă, asupra scepticismului și fatalismului, lipsei de devenire istorică, indecizia, ambiguitatea și acceptarea umilinței ca preț al conservării etnice.

Criticând moștenirea politică și spirituală a Bizanțului, Cioran propune ca soluții pentru depășirea impasului: urbanizarea, un regim dictatorial care să coaguleze energiile naționale diminuate de democrație și adoptarea rapidă a formelor de civilizație occidentală care să fanatizeze ființa națională

Motto: *Nu vreau o Românie logică, ordonată, așezată și cuminte, ci una agitată, furioasă și amenințătoare. Sunt prea mult patriot ca să doresc fericirea țării mele. Spirala istorică a României se va înălța până acolo unde se pune problema raporturilor noastre cu lumea. Până acum am fost reptile; de aici încolo ne vom ridica în fața lumii, pentru a se ști că nu numai România este în lume, ci și lumea în România. (Emil Cioran)*

Absolvent al cursurilor Facultății de Litere și Filosofie din București în anul 1932, finalizate printr-o teză despre Henri Bergson, Emil Cioran își face debutul literar în 1934 prin volumul *Pe culmile disperării*, carte distinsă cu Premiul Tinerilor Scriitori români. Prima sa carte coincide cu angroasele crizei economice din România interbelică și mișcările studențești derulate împotriva unei elite politice incapabilă să soluționeze dezechilibrele sociale și morale ale țării. Similar multor tineri români, Cioran își propune să obțină un suport financiar pentru a-și desăvârși studiile filozofice în Occident și, în acest context, devine bursier al Fundației Alexander von Humboldt. Contactul cu spiritul german, după instalarea lui Hitler în funcția de cancelar (30 ianuarie 1933), își va pune amprenta asupra reflecțiilor sale din cartea *Pe culmile disperării*.

Revenit în țară, Cioran frecventează Institutul francez din București, condus de Alphonse Dupront care i-a oferit o bursă pentru un doctorat la Sorbona¹. Comportamentul său boem, nefrecventarea cursurilor conduc inevitabil la un eșec total. Generozitatea istoricului francez determină prelungirea bursei până în iunie 1940, dată care a consemnat

---

¹ Cioran 1991, p. 5.

prăbușirea republicii franceze și instaurarea regimului de la Vichy (22 iunie 1940). De la 1 februarie 1941, Cioran este numit consilier cultural, pe lângă Legația română de la Paris, care legal funcționa însă la Vichy, după ocuparea unei părți a teritoriului francez de către trupele naziste. Numirea a fost făcută de către Nichifor Crainic, ministrul Propagandei Naționale, instituție de care aparțineau formal consilierii culturali în această perioadă. După rebeliunea legionară din ianuarie 1941, filozoful român devenise deja un personaj indezirabil regimului antonescian, fapt care va duce la pierderea postului de consilier cultural.

Născută în România Mare și orientată spre valorile occidentale, strălucita generație de esești a anilor '27 a marcat esențial intelectualitatea noastră până astăzi, în forme spectaculoase. Tinerii intelectuali au aderat la mișcarea efervescentă de schimbare a României, propunând un model dinamic și radical în raport cu prezentul. Reprezentările românilor nu semnifică doar frământările interioare ale filosofului, ci și pe cele colective, care par că-și ratează sistematic șansele de modernizare. În acest context, este explicabilă rezonanța aproape incendiară a unor pasaje care pot crea ilaritate națională, dar care în fond, exprimă vasta disponibilitate polemică a lui Cioran. „România nu are nimic original în afară de țărani, artă populară și peisaj (de care nu e responsabilă). Dar cu țărani nu putem intra decât prin poarta de din dos a istoriei. Este înfiorătoare atmosfera primitivă, telurică, nediferențiată a acestei țări, îmbâcsită de superstiție și scepticism, amestec steril, blestem ereditar”². „Iubesc istoria României cu o ură grea”³. Emil Cioran are o profundă suferință. E „bolnav de România” și de aici, exagerările sale și avântul mesianic. El dorește un românism cu vocație universală.

Textul lui Cioran se impune a fi lecturat în spiritul moralei creștine exprimată prin sintagma „Dumnezeu, pe cine iubește îl ceartă”. Din această perspectivă, filozoful își ceartă poporul pentru contemplativitatea sa și teoretizează o nouă alternativă de devenire istorică în locul celei tradiționale.

Opțiunea lui Cioran pentru o Românie dinamică și creatoare de istorie este în contradicție cu elaborările teoretice ale filozofului clujean Lucian Blaga. În perioada 1935-1937, Blaga elogia în *Trilogia culturii* alternativa minoră a culturii, percepea satul ca *axis mundi* și denunța efectul tehnologiei care a pervertit sufletul omului. În concepția lui Blaga un popor creează o cultură minoră când reușește să realizeze în plăsmuiri diferite, propriile sale posibilități stilistice cu virtualitățile oferite de copilărie și realizează o cultură majoră când reușește să creeze cu posibilitățile maturității. Un popor poate trece de la o cultură minoră la una majoră atunci când reușește să evadeze din vraja vârstei copilăriei, iar „o cultură minoră ține pe om îndeobște mult mai aproape de natură”, pe când o cultură majoră îl înstrăinează deându-ielile firii⁴.

Referindu-se la spațiul mioritic, Blaga menționa următoarele: „Să numim acest spațiu – matrice, înalt, indefinit ondulat și înzestrat cu specificile accente ale unui anume sentiment al destinului: *spațiu mioritic*. Acest orizont, neamintit prin cuvinte, se desprinde din linia interioară a doinei, din rezonanțele și proiecțiunile ei în afară, dar tot așa și din atmosfera și duhul baladelor noastre. Destinul aici nu e simțit nici ca o boltă apăsătoare, până la disperare, nici ca cerc din care nu e scăpare, dar destinul nu e nici înfruntat cu acea încredere nemărginită în propriile puteri și posibilități de expansiune, care așa de ușor duce la tragicul hybris. Sufletul acesta se lasă în grija tutelară a unui destin cu indefinite dealuri și văi, a unui destin care, simbolic vorbind, descinde din plai, culminează pe plai și se sfârșește pe plai”⁵.

² Cioran 1990, p. 59.

³ Cioran 1990, p. 29.

⁴ Blaga 1994, p. 28.

⁵ Blaga 1985, p. 196.

În spiritul adevărului se impune să precizăm faptul că Emil Cioran nu a fost un caz singular, ce se delimitează de interpretările pozitive ale istoriei românești. În acest sens Horia Roman Patapievici nota următoarele : „În privința românilor, încă de la început totul este neclar sau ambiguu. Paralogisme ale istoriei lor nu încep cu evenimentele din decembrie 1989, ci nu fac decât să continue un șir lung de rupturi, amfibolii și dizgrații. Când accidentele se încăpățânează să recidiveze cu atâta rigoare, cuvântul *accidens* nu mai poate fi interpretat în sensul tehnic uzual: ceea ce poate avea loc sau dispărea fără distrugerea subiectului. Cel puțin nu în cazul românilor. Pentru români, accidentele istoriei lor fac parte dintr-o esență care îi transcede și, deopotrivă, îi subjugă”⁶.

Aceeași nuanță peiorativă referitoare la existența românească o regăsim într-un alt citat al lui Patapievici: „Secole de-a rândul istoria românilor este istoria celor care i-a ocupat. Strămoșii mei daco-români s-au format ca popor din împerecherea imposibilă a doi dușmani ireductibili, care au coabitat numai prin suprimarea unuia dintre ei: este unul din paradoxurile istoriei românești faptul că religia, cultura și obiceiurile Geto-Dacilor au dispărut aproape complet în urma romanizării, extrem de rarele urme lăsate fiind deprimant de mutilate, fie indecidabile. Din această înfrățire prin suprimare a rezultat un neam neîncrezător, voios și ambiguu. După retragerea legiunilor și a administrației romane, daco-romanii devin un soi de decor al invaziilor. Privindu-mi retrospectiv strămoșii, îi văd asistând pasiv la propria lor făurire sau desființare. Pentru totdeauna poate, în acel timp de formare a instinctelor celor mai profunde ale unui neam, românii s-au obișnuit să nu conteze”⁷.

Emil Cioran menționează că orice comparație cu o cultură majoră ne defavorizează pentru că exprimă o blamabilă somnolență, incapacitatea noastră seculară de crea un destin glorios, fapt ce ne-a condamnat la „sub-istorie”: „România e geografie, nu e istorie. Înțelege cineva acest cuvânt tragic? O țară are valoare numai când devine o problemă pentru alții, când numele ei înseamnă o certitudine. Cu toții știm ce înseamnă Franța, Anglia, Italia, Rusia și Germania, dar nu știm nici unul ce înseamnă România. Nu știm ce este România, dar știm perfect ce nu este”⁸. Pentru a avea un termen de comparație, Cioran afirmă că „Franța a risipit în timpul Revoluției mai multă energie decât România într-o mie de ani. Iată diferența dintre istorie și sub-istorie”⁹. Cioran este afectat de drama de a se naște într-o cultură minoră, fără destin. Acesta este motivul pentru care lectura pune în discuție destinele marilor culturi: Franța, Germania și Rusia. Cu vizionarismul ce-l caracterizează, afirmă că România este o cultură mică, lipsită de destin și care nu prezintă importanță la nivelul deciziilor politice europene.

Condiția umană este suficient de dramatică atunci când te naști într-o cultură inferioară față de marile valori: „nu este deloc comod să te fi născut într-o țară de a doua mână. Luciditatea devine tragedie. Și dacă nu ne sugrumă o furie mesianică, sufletul se îneacă într-o mare nemângâiere”¹⁰.

Problema este conceptualizată de Cioran în funcție de opozițiile ireductibile: culturi mici și mari. Culturile mari sunt definite ca fiind atinse de o „grație pământească”, care au avut destin glorios în universalitate și „care au fost mai cu seamă un destin pentru altele, pentru toate culturile care si-au răcorit sterilitatea în umbra celor

⁶ Patapievici 1998, p. 106.

⁷ Patapievici 1998, p. 111.

⁸ Cioran 1990, p. 54.

⁹ Cioran 1990, p. 131.

¹⁰ Cioran 1990, p. 31.

mari”¹¹. În categoria marilor culturi sunt enumerate „Egiptul, Grecia, Roma, Franța, Germania, Rusia și Japonia, culturi care s-au individualizat la toate palierele existențiale” deoarece „fiecare cultură mare este o soluție a tuturor problemelor”¹².

Culturile mici, în marea lor majoritate, sunt confruntate cu pericolul de a fi ignorate în cadrul relațiilor internaționale: „Ce înseamnă în univers Suedia, Danemarca, Elveția, România, Bulgaria, Ungaria, Serbia? Culturile mici n-au valoare decât în măsura în care încearcă să-și înfrângă legea lor, să se descătușeze dintr-o condamnare care le fixează în cămașa de forță a anonimatului”¹³.

Teribilismul și violența de limbaj la care recurge pentru a se face remarcat este cauzată și de dorința de a îmbrățișa idei excentrice, din punct de vedere politic și bizare existențial. Aceste stări de spirit provin și din iluzia lui de a identifica soluții politice frământărilor lui personale și nemulțumirilor cărora nu le fixa un contur. Personal, cred că se poate identifica și o altă cauză a exceselor sale de limbaj. Cioran trăia într-o perioadă de criză a civilizației, de criză a istoriei, și, pe acest fundal, filozoful forțează toate virtuțile limbii române pentru a-și face publică revolta sa. Finalitatea discursului său este mai mult literatură și mai puțină istorie: „Ceea ce-mi pare o evidență este că nu pot să accept o Românie mediocră, domoală, resemnată, înțelegătoare. Și nu este destul a crede că refacerea morală și materială ar însemna un progres efectiv. O Românie cinstită și ordonată nu înseamnă absolut nimic, dacă dincolo de confortul moral și material nu se elaborează frenetic o expansiune a atâtor forțe ascunse, pe care nu avem dreptul să nu le bănuim. Spre marea mea revoltă, naționalismul nostru a conceput România viitoare ca un fel de Elveție. Ordine, cinste, moralitate și numai atât. Dar dacă România nu-și poate găsi nici un sens de dominație în lume și nici măcar în Balcani, dacă misiunea ei se satisface în ordinea internă și apărarea granițelor, iar ideea ei istorică în cultivarea unui așa-zis specific, care a tolerat constanțele reacționare ale sub-istoriei noastre, - atunci mai bine să ne dizolvăm în agonia prelungită în care ne complacem”¹⁴.

Tabloul este uluitor la o primă lectură și are un mesaj distructiv. Ceea ce trebuie să reținem însă este faptul că Cioran a fost un creator. El creează un univers ideatic cu care ne identificăm sau nu. Nu suntem determinați să-i acceptăm în totalitate ideile și să-i populăm universul creat de filozof.

Din operele lui Cioran reiese cu pregnanță că el îl lecturase pe Oswald Spengler și cartea sa esențială *Declinul Occidentului*. Ideea centrală a cărții este aceea că toate culturile urmează un ciclu de dezvoltare analog evoluției organice: naștere, maturizare și declin. Spengler a realizat de asemenea și analogia cu cele patru anotimpuri: primăvara (nașterea și copilăria), vara (tinerețea), toamna (maturitatea) și iarna (bătrânețea și moartea). Spengler a identificat opt culturi care au propriul suflet: cultura egipteană, clasică (civilizația greco-romană), chineză, babiloneană, indiană, arabă și cultura vestică (faustică), fiecare din acestea parcurgând un ciclu de viață identic, de câteva sute de ani. Astfel, istoria este biografia generală a acestor culturi care sunt asemeni unor organisme.

Raportat la modelul dinamismului de tip francez sau german, filozoful concepe un rechizitoriu sever în care foarte des regăsim termenii: resemnare, scepticism, mediocritate, auto-denigrare, lentoare, incapacitate de asumare a unei greșeli, fatalism, inconsecvență, frivolitate și înțelepțiune de tip costiniană și blazare: „Poporul român este cel

¹¹ Cioran 1990, p. 9.

¹² Cioran 1990, p. 9.

¹³ Cioran 1990, p. 10.

¹⁴ Cioran 1990, p. 53-54.

mai înțelept popor din Europa, dar nu din spirit ci din lipsă de curaj și de afirmare. Nici un act istoric nu s-a născut din înțelepțiune. Înțelepțiunea este negația istoriei”¹⁵.

Imaginea negativă a românilor despre ei înșiși nu este un fenomen exclusiv românesc. Piotr Ceadaev (1794-1856) lansa în linii generale aceleași acuze la adresa rușilor: „Noi nu am vărsat nici o idee în ansamblul ideilor omenești, nu am contribuit cu nimic la progresul spiritului uman, și tot ce ne-a revenit nouă din acest progres – am desfigurat. Din prima clipă a existenței noastre sociale, nimic de la noi n-a încolțit pe solul steril al patriei noastre, nici un mare adevăr nu și-a luat zborul din rândurile noastre, nu ne-am dat osteneala să născocim ceva noi înșine, și din toate câte le-au imaginat ceilalți n-am împrumutat decât aparențele înșelătoare și luxul inutil”¹⁶.

Ceadaev, inamicul cel mai vehement al Ecaterinei a II-a, a resimțit influențele Weltanschauung-ului aristocratic, inspirat de cosmopolitism și de cultura franceză a Luminilor. Se pare că cea mai importantă influență asupra sa au avut-o scriitorii francezi conservatori: Ballanche, de Maistre și Chateaubriand.

Același intelectual rus identifică alte expresii ale stigmatului colectiv rusesc: „Faptul că suntem de-abia pe punctul de a descoperi adevăruri dintre cele mai banale în alte părți de lume și chiar, în anumite privințe, la popoare mai puțin înaintate decât noi, constituie una dintre cele mai deplorabile particularități ale bizarei noastre civilizații. Noi (rușii, n.n.) nu suntem nici ai Occidentului, nici ai Orientului și nu avem tradițiile nici ale unuia, nici ale celuilalt. Noi trecem prin vremuri într-o manieră atât de neobișnuită, încât, pe măsură ce înaintăm, ne scapă definitiv chiar și ceea ce s-a întâmplat în ajun. Noi creștem, dar nu ne maturizăm. Avansăm, dar în linie oblică, altfel spus, într-o direcție ce nu duce la nici un țel. Suntem ca niște copii care n-au fost puși să gândească ei înșiși. Deveniți maturi, ei nu au nimic care să le fie propriu. Întreaga lor cunoaștere le rămâne la suprafața ființei, întregul lor suflet este în afara lor. Iată exact cazul nostru”¹⁷.

În raport cu scrierile lui Cioran privind identitatea românească, opera lui Ceadaev a avut efecte directe și de impact la nivelul sensibilității elitei rusești. Dacă filozoful român avea să rămână oarecum izolat și relativ excentric datorită exilului său francez, Piotr Ceadaev a devenit o referință sigură a scrisului rus prerevoluționar. Meritul său este faptul că a prezentat caracterul problematic al identității ruse moderne, divizată între utopia Occidentului și propria evoluție organică.

Aceeași imagine a maselor debusolate și anistorice și dominate de instincte colective vehemente e întâlnită și în Spania lui Cervantes și Unamuno: „Printr-o stranie și tragică perversitate a instinctului specializat în valorizări, poporul spaniol detestă de secole orice om exemplar, sau, cel puțin, este orb în fața calităților excelente. Când se lasă mișcat de cineva, e vorba, aproape invariabil, de cine știe ce personaj netrebnic și inferior, care se pune în slujba instinctelor multitudinare. După ce am cercetat îndelung diagnosticele stabilite în legătură cu maladia mortală de care suferă poporul nostru, mi se pare că cel mai apropiat de adevăr poate fi găsit în aristofobie sau ura față de cei mai buni”¹⁸.

În concepția lui Cioran, scepticismul reprezintă un fenomen caracteristic popoarelor aflate în declin istoric. Un popor sceptic nu este creator de istorie, căci orice scepticism presupune „complacerea în propria inutilitate”. În definirea scepticismului,

¹⁵ Cioran 1990, p. 64.

¹⁶ Ceadaev 2007, p. 33.

¹⁷ Ceadaev 2007, p. 24-25.

¹⁸ Gasset 1997, p. 94.

contextul internațional a adăugat note suplimentare, care a consolidat acest „doliu permanent” – scepticismul național: „Este întristător scepticismul teluric și subteran al României. Un scepticism suferind, crispat, lipsit de drăgăleșenie și de eleganță. Abandonarea pasivă soartei și morții, necredința în eficiența individualității și a forței, distanța minoră de toate aspectele lumii au creat acel blestem poetic și național, care se cheamă Miorița și care alături de înțelepciunea cronicarilor constituie rana neînchisă a sufletului românesc. Mai vin apoi doinele ca să dea vibrația lor tânguitoare – și totul s-a sfârșit. Toți istoricii României – implicit sau explicit – sunt de acord că resemnarea a fost nota intimă a sufletului nostru în decursul marii noastre an-istorii”¹⁹.

Reprezentările românilor sunt definite de filozof prin categoriile vitalitate versus decadență, a crea istorie versus a vegeta, începuturi glorioase versus prezent decadent. Națiunile creatoare de istorie sunt caracterizate prin vitalitate, cuceriri și crime: „Apogeul unei națiuni presupune infime crime, amănuntele loviturii în istorie oferă o imagine de apocalips. Spectacolul ascensiunii și a prăbușirii culturilor mari nu te fac decât cinic. Și cinismul se amplifică de regretul că România așezată la periferia istoriei nu poate lua parte directă la acest spectacol, ci constituie doar un ecou al ascensiunilor și prăbușirii altora”²⁰.

Cioran discută în termeni deloc măgulitori despre români făcând referiri la „sub-istoria noastră de o mie de ani”, în care istoria s-a realizat peste noi, discută despre „somnul nostru istoric”: „Românii au trăit o mie de ani ca plantele. Creșterea vegetală le-a determinat ritmul vieții lor. Precum pentru o plantă, totul se face peste ea, așa și românul; totul s-a făcut peste el”²¹.

Inapetența românilor pentru acțiuni expansioniste și vocația împăcării sunt alte trăsături negative. Cioran face apologia războaielor de agresiune și în acest context îi incriminează pe români că s-au implicat doar în acțiuni militare defensive: „Nu se poate concepe devenirea națiunilor fără războaie. Prin ele ajung națiunile la conștiința forței lor și tot prin ele își delimitează conturul în lume. O națiune se verifică prin război”²². Vizibil influențat de Nietzsche, filozoful român menționează că românii nu au purtat războaie ofensive și ca urmare nu contează ca factor activ în istorie: „Am purtat numai războaie de apărare, am rezistat numai la invazii. În războiul mondial am cucerit ceea ce era al nostru, ceea ce ne aparținea ne-am cucerit. El n-a fost totuși un război de inițiativă națională, deoarece în el am fost atrași. Sentimentul puterii nu ți-l dă decât războiul de provocare. Inițiativa războinică este totul”²³.

Volumul lui Cioran *Schimbarea la față a României* este disputa între orgoliul de vizionar și destinul mediocru al țării în care trăiește. Filozoful nu face altceva decât să contureze un profil ideal al României, o proiecție ideală, o geografie utopică: „Aș vrea o Românie cu destinul Franței și populația Chinei”²⁴. În aceste condiții loialitatea față de România este percepută ca o formă de donquijotism și de profetism iluzoriu.

Auto-disprețul constituie altă notă specifică spiritului românesc. În raport cu celelalte popoare, auto-denigrarea românilor are proporții colective. „Nu este popor care să-și priceapă mai bine insuficiențele și care să simtă o mai rară voluptate de a și le mărturisi la fiecare ocazie. Este o auto-denigrare colectivă „un scuipat în sân” general, o

¹⁹ Cioran 1990, p. 63-64.

²⁰ Cioran 1990, p. 37-38.

²¹ Cioran 1990, p. 88.

²² Cioran 1990, p. 138.

²³ Cioran 1990, p. 137-138.

²⁴ Cioran 1990, p. 99.

amarnică luciditate a soartei noastre, care se nasc la unii automat și fără conflicte, pentru ca la alții – la cei puțini – să devină sfâșieri. Este sigur poporul românesc are o distanță de el însuși, care indică o particularitate unică la un neam fără conștiință istorică”²⁵.

Realizând o retrospectivă rațională prin distanțare temporală și afectivă față de trecut, Cioran discerne în *Schimbarea la față a României*, ca fiind o expresie a adolescentului avid de absolut și dezgustat de realitățile prezentului: „Am scris în vremea aceea o carte despre țara mea: pesemne că nimeni nu și-a atacat țara cu o violență asemănătoare. A fost elucubrația unui smintit. Însă în negațiile mele era o asemenea flacără, încât acum, după trecerea anilor, mi-e greu să cred că nu fusese o iubire răsturnată, o idolatrie pe dos. Era, cartea aceea, asemenea imnului unui asasin, era teoria țâșnită din rărunchi a unui patriot fără patrie. Pagini excesive, care au permis unei alte țări, dușmane alei mele, să le folosească într-o campanie de calomnie și, poate, de adevăr. Puțin îmi păsa! Mi-era sete de inexorabil. Și până la un anumit punct îi eram recunoscător țării mele pentru că îmi dădea un prilej de chin atât de formidabil. O iubeam pentru că nu putea răspunde așteptărilor mele. Era un ceas bun: credeam în prestigiul pasiunilor nefericite”²⁶.

În spiritul generației interbelice, filozoful reliefează inexistența unui sens ascendent al devenirii României. Explicația prezentului se află în absența unui fanatism capabil să coaguleze energiile naționale, în direcția unei redefiniri pozitive a istoriei: „Suntem un neam care am ieșit din văgăuni, din munți și din văi. Am privit cerul din umbră și am stat drepti în întuneric. Ne-am răcorit o mie de ani. De aceea numai febra ne poate scăpa”²⁷.

O altă formulă a stigmatului național la Cioran se referă la faptul că „blazarea, îndoiala și dezabuzarea sunt cancerul ființei noastre naționale”²⁸. Această percepție îi consolidează și mai mult sentimentul românesc al ratării și îi conferă pretextul unei dureroase distanțări de postulatele tradiționale ale interpretării lui Blaga despre români.

Lipsa unei deveniri istorice a românilor are circumstanțe istorice: „Plaga mare a Rusiei – ca și a noastră – a fost tradiția bizantină, suflul spiritualității bizantine, care, altoit într-o cultură străină devine anchiloză, schematism abstract, iar pe plan politic și cultural, reacționarism organizat [...] și când te gândești că România a viețuit secole sub blestemul spiritului bizantin”²⁹. Critica vehementă a moștenirii Bizanțului credem că i-a adus multe reproșuri din partea elitei culturale românești, mai ales că Nicolae Iorga scrisese cunoscuta lucrare *Byzance après Byzance*.

Discutând în perspectivă istorică asupra operei lui Cioran, considerăm că ea reprezintă „nemulțumirile, frustrările, sentimentele de eșec născute din procesul de modernizare sau de occidentalizare a unei țări mici, dintr-un colț al istoriei unde istoria a fost, cu câteva întreruperi, un lung coșmar”³⁰.

Ce soluții propune Emil Cioran pentru depășirea impasului în care se află România? În concepția sa, unica opțiune constă în „schimbarea la față” a țării, cu orașul București, capitala zonei de Sud-Est a Europei. Virtuțile necesare unei asemenea realizări sunt generate integral de concepte de natură expansionistă. Filosoful afirmă că nu este un stigmat să ai un instinct de hegemon și să colportezi cultul forței: „Nu vreau

²⁵ Cioran 1990, p. 68.

²⁶ Cioran 1996, p. 52.

²⁷ Cioran 1990, p. 62.

²⁸ Cioran 1992, p. 271.

²⁹ Cioran 1990, p. 20.

³⁰ Antohi 1999, p. 248.

o Românie logică, ordonată, așezată și cuminte, ci una agitată, contradictorie, furioasă și amenințătoare”³¹. Observăm cu relativă ușurință influența ideilor lui Friedrich Nietzsche, ale cărui aforisme din lucrarea *Dincolo de bine și de rău* au potențat mitul supraomului liber de orice prejudecăți.

Izolaționismul, exacerbaria naționalismului, prudența, acestea sunt non-valori. În mod paradoxal, Cioran își prețuiește destinul țării, și dovedește faptul că are intuiție de politolog confirmând tezele elaborate de Eugen Lovinescu, privind rolul benefic al imitației, industrializării și al occidentalizării. Ele sunt percepute de filozof ca fiind soluții utile pentru depășirea itinerarului ei periferic și dureros: „Frenezia imitației a dat țării un ritm pe care în zadar îl vom căuta în fondul ei de o mie de ani. În setea ei de a imita, țara și-a simțit instinctiv golurile. Dacă selecționa valorile occidentale după un cinism sever, nu realiza caricaturi mai puțin minore și își rata, în plus, elanul. Paradoxul nostru istoric ne-a obligat la această maimuțareală, dacă nu fecundă, extrem de revelatoare. Am imitat gesturi, sisteme, ideologii, organizații, de la haina de fiecare zi până la speculații metafizice. Obsesia Occidentului a fost marea noastră fericire”³². Observând decalajul dintre sat și oraș, filozoful pledează pentru urbanizare, detalii semnificativ într-o perioadă de exaltare a țăranului, menționând că integrarea proletariatului în națiune reprezintă „una din cele mai grave probleme ale prezentului și viitorului”³³.

Soluția depășirii impasului istoric în care se situa România este definită de Cioran și prin adoptarea formelor fără fond, fanatizarea sufletului românesc, distrugerea democrației și impunerea dictaturii: „Orice soluții am căuta pentru România este imposibil să o vedem scuturată din orbecăiala ei seculară în afară de un regim dictatorial. Și prin aceasta înțeleg un regim care creează în România o febră unică și tinde să-i actualizeze ultimele posibilități. Democrația a risipit prea multe energii fără vreun scop național. O dictatură trebuie să pună țara la teasc. Nimic să nu rămână neexploatat și nevalorificat. Mersul României în istorie să semene unei coarde încordate la paroxism. O amenințare care să crească cu fiecare pas. Să ne apropiem și noi de lume și lumea să știe că ne apropiem. Efortul care trebuie cerut acestei țări nu poate fi comparat decât cu cel ce l-au pretins bolșevicii Rusiei. O țară se ridică pe renunțări, pe infinite renunțări. Dacă toți am suferi pentru România cu o pasiune care ar însemna ardoare și durere, nu știu până unde ar sări din mers această țară și câte cadavre ar lăsa în urmă”³⁴.

Bibliografie

Antohi 1999	– Sorin Antohi, <i>Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română</i> , Iași, Polirom, 1999
Blaga 1994	– Lucian Blaga, <i>Trilogia culturii. III. Geneza metaforei și sensul culturii</i> , București, Humanitas, 1994
Blaga 1985	– Lucian Blaga, <i>Opere. 9. Trilogia culturii</i> , București, Minerva, 1985
Ceadaev 2007	– Piotr Ceadaev, <i>Scrisori filosofice către o doamnă</i> , trad. Janina Ianoși, prezentare de Ion Ianoși, ediția a 2-a, București, Humanitas, 2007

³¹ Cioran 1990, p. 66-67.

³² Cioran 1990, p. 108.

³³ Cioran 1990, p. 125.

³⁴ Cioran 1990, p. 115.

-
Cioran 1990	– Emil Cioran, <i>Schimbarea la față a României</i> , București, Humanitas, 1990
Cioran 1991	– Emil Cioran, <i>Lacrimi și sfinți</i> , București, Humanitas, 1991
Cioran 1992	– Emil Cioran, <i>Singurătate și destin</i> , București, Humanitas, 1992
Cioran 1996	– Emil Cioran, <i>Mon pays /Țara mea</i> , trad. Gabriel Liiceanu, București, Humanitas, 1996
Gasset 1997	– José Ortega y Gasset, <i>Spania nevertebrată. Schiță de reflecții istorice</i> , trad. Sorin Mărculescu, București, Humanitas, 1997
Patapievici 1998	– Horia Roman Patapievici, <i>Cerul văzut prin lentilă</i> , București, Nemira, 1998

Les représentations des roumains dans l'oeuvre d'Emil Cioran

Résumé

Emil Cioran offre la plus articulée image des roumains comme stigmaté à partir de démontage des mythes nationaux, des importants moments de l'histoire des roumains qui lance des provocations à l'adresse du national spécifique. La véhémence des ses accuses s'arretent sur l'histoire végétatifs des roumains, sur le scepticisme et le fatalisme, sur l'absence de transformation historique, l'indécision, l'ambiguïté et l'acceptation de l'humilité comme le prix de la conservation ethnique.

En critiquant l'héritage politique et spirituel du Byzance, Cioran propose les suivantes solutions pour sortir de l'impasse: l'urbanisation, un régime autoritaire qui recueille les énergies nationales réduite de la démocratie et l'adoption rapide des formes de la civilisation occidentale qui amplifie l'être nationale.